

SAKSFRAMLEGG

Krav om vilkårsrevisjon for reguleringskonsesjonene i Mår- og Gjøystvassdragene

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Samfunn- og miljøutvalget	60/25	05.11.2025
Formannskapet	94/25	11.11.2025
Kommunestyret	165/25	20.11.2025

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Tinn kommune ber NVE om at det åpnes for revisjon av konsesjonsvilkårene for Mår-Gøystreguleringene i medhold av § 8 i vassdragsreguleringslova
2. Vedlagte dokument utarbeidet av Planavdelingen i Tinn kommune utgjør begrunnelse og dokumentasjon for kravet om revisjon av vilkårene for Mår-Gøystreguleringene.
3. Tinn kommune stiller seg positiv til en samordning av vilkårsrevisjonen for Mår-Gøystreguleringen og konsesjonssøknad fra Statkraft om opprustning/utvidelse av kraftanleggene Mår-Gøystvassdraget som er varslet tidlig i 2026.

PS 60/2025

**Krav om vilkårsrevisjon for reguleringskonsesjonene
i Mår- og Gjøystvassdragene**

Vedtak i Samfunn- og miljøutvalget - 05.11.2025:

1. Tinn kommune ber NVE om at det åpnes for revisjon av konsesjonsvilkårene for Mår-Gøystreguleringene i medhold av § 8 i vassdragsreguleringslova
2. Vedlagte dokument utarbeidet av Planavdelingen i Tinn kommune utgjør begrunnelse og dokumentasjon for kravet om revisjon av vilkårene for Mår-Gøystreguleringene.
3. Tinn kommune stiller seg positiv til en samordning av vilkårsrevisjonen for Mår-Gøystreguleringen og konsesjonssøknad fra Statkraft om opprustning/utvidelse av kraftanleggene Mår-Gøystvassdraget som er varslet tidlig i 2026.

Behandling i Samfunn- og miljøutvalget - 05.11.2025 :

Eli Samuelsen orienterte i saken.

Kommunedirektørens forslag til vedtak ble tatt opp til votering:

Enstemmig vedtatt.

PS 94/2025

**Krav om vilkårsrevisjon for reguleringskonsesjonene
i Mår- og Gjøystvassdragene**

Vedtak i Formannskapet - 11.11.2025:

1. Tinn kommune ber NVE om at det åpnes for revisjon av konsesjonsvilkårene for Mår-Gøystreguleringene i medhold av § 8 i vassdragsreguleringslova
2. Vedlagte dokument utarbeidet av Planavdelingen i Tinn kommune utgjør begrunnelse og dokumentasjon for kravet om revisjon av vilkårene for Mår-Gøystreguleringene.
3. Tinn kommune stiller seg positiv til en samordning av vilkårsrevisjonen for Mår-Gøystreguleringen og konsesjonssøknad fra Statkraft om opprustning/utvidelse av kraftanleggene Mår-Gøystvassdraget som er varslet tidlig i 2026.

Behandling i Formannskapet - 11.11.2025 :

Olav Lahus orienterte i saken.

Samfunn og miljøutvalgets innstilling til vedtak ble tatt opp til votering:

Enstemmig vedtatt.

PS 165/2025

**Krav om vilkårsrevisjon for reguleringskonsesjonene
i Mår- og Gjøystvassdragene**

Vedtak i Kommunestyret - 20.11.2025:

1. Tinn kommune ber NVE om at det åpnes for revisjon av konsesjonsvilkårene for Mår-Gøystreguleringene i medhold av § 8 i vassdragsreguleringslova
2. Vedlagte dokument utarbeidet av Planavdelingen i Tinn kommune utgjør begrunnelse og dokumentasjon for kravet om revisjon av vilkårene for Mår-Gøystreguleringene.
3. Tinn kommune stiller seg positiv til en samordning av vilkårsrevisjonen for Mår-Gøystreguleringen og konsesjonssøknad fra Statkraft om opprustning/utvidelse av kraftanleggene Mår-Gøystvassdraget som er varslet tidlig i 2026.

Behandling i Kommunestyret - 20.11.2025 :

Sak 161/25 ble åpnet opp igjen for å stemme over punktene som ikke ble stemt over i behandlingen.

Alle fire punktene ble tatt opp til votering under ett:

Enstemmig vedtatt.

.....

Olav Lahus orienterte i saken.

Forslag til vedtak fra formannskapet ble tatt opp til votering:

Enstemmig vedtatt.

.....

Jonny Listaul (AP) ba om permisjon på grunn av arbeid, permisjon ble innvilget, han forlot salen.

Kommunestyret satt med 24 representanter for resten av møtet.

Sammendrag

Fra 2006 er det gitt revisjonsadgang for reguleringskonsesjonene i Mår og Gøystvassdraget. Dette gjelder reguleringskonsesjonene fra 22.05.1998, 1942/1943, 1948 og 1956. Tinn kommune har de siste 10 årene arbeidet med dette. Se vedlegg 1 for mer omtale.

Kommunestyret vedtok i 2021 at Tinn kommune skal fremme krav om vilkårsrevisjon av Mår-Gøystreguleringen.

Saksopplysninger

Saksgang for vilkårsrevisjoner

Hovedaktørene i en revisjonsprosess er:

- De som krever revisjon (representanter for allmenne interesser – som regel kommuner)
- Innehaver av konsesjonen som revideres (konsesjonærene) – her Øst Telemark Brukseierforening
- Ansvarlig myndighet (NVE)

Det vises til vedlegg 2 som gir en oversikt over saksgangen for vilkårsrevisjon.

Vi befinner oss nå i steg 1 i revisjonsprosessen der representanten for allmenne interesser (Tinn kommune) skal påpeke og begrunne behov for endringer/krav overfor NVE (vassdragsmyndigheten).

Det foreligger et dokument utarbeidet ved Adeling plan, landbruk og miljø i Tinn kommune som begrunner og dokumenterer kravet om revisjon av vilkårene for disse konsesjonene med hjemmel i § 8 i vassdragsreguleringsloven – vedlegg 3.

Målet er å oppdatere vilkårene i tråd med moderne miljøkrav og ny kunnskap, særlig med hensyn til villrein, økologi, friluftsliv og lokal samfunnsutvikling.

Dokumentet legges fram til politisk behandling med kommunedirektørens innstilling til revisjonskrav som skal fremmes fra Tinn kommune.

NVE utarbeidet i 2013 en rapport om vannkraftkonsesjoner som kunne revideres innen 2022 og kom med forslag til prioritering av disse. Av de 395 konsesjonene fordelt på 187 vassdrag som da hadde revisjonsadgang, ble 50 vassdrag gitt høy prioritet for revisjon, 53 vassdrag ble gitt lavere prioritet og 84 vassdrag ble ikke gitt prioritet for revisjon.

Mår og Gøyst ble gitt lavere prioritet, noe som i utgangspunktet betyr at vilkårsrevisjonen kan dra ut i tid.

Vilkårsrevisjoner og opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftanlegg

NVE ser O/U- prosjekter og vilkårsrevisjoner i sammenheng der det er hensiktsmessig og mulig. I de tilfeller der en vilkårsrevisjon og et O/U-prosjekt berører samme konsesjon eller konsesjoner, skal NVE søke å behandle revisjonskravene sammen med konsesjonsbehandlingen av O/U-prosjektet.

Det foreligger nå betydelige utvidelse/opprustningsplaner i Mår og Gøystvassdraget og en samkjøring av konsesjonsbehandling for disse planene og vilkårsrevisjonen kan fremskynde prosessen. Statkraft signaliserer at konsesjonssøknad blir sendt tidlig i 2026. Se vedlegg 4.

NVE har gitt signaler om at de vil se Statkrafts planer om opprustning og utvidelse i sammenheng med en vilkårsrevisjon. En slik samkjøring er gjort i pågående konsesjonsprosesser i Røldal-Suldal og i Ulla-Førreutbyggingene.

Tinn kommune bør snarest ferdigbehandle dokument med krav om revisjon av vilkårene for reguleringskonsesjonene i Mår-Gøyst og fremme revisjonskrav overfor NVE.

Tinn kommune bør stille seg positiv til en samordning av vilkårsrevisjonen for Mår-Gøystreguleringen og konsesjonssøknad fra Statkraft.

Hovedpunkter i foreliggende dokument

Tinn kommune ønsker en helhetlig revisjon av konsesjonsvilkårene for å:

- Redusere miljøskader
- Forbedre forholdene for villrein og storaure
- Regulere ferdsel og sikre bærekraftig bruk av området
- Sikre lokal verdiskaping og naturbasert næringsutvikling

1. Miljø og natur

- **Villrein:** Reguleringsmagasinene utgjør barrierer i viktige trekkveier. Det kreves restaurering av trekkveier og tiltak for å redusere menneskelig forstyrrelse.
- **Reguleringsmagasiner:** Krav om manøvreringsrestriksjoner for å sikre økologisk balanse, spesielt i Mårvatn og Kalhovdfjorden–Gjøystvatn.
- **Elver og storaure:** Krav om minstevassføring i Mår-elva for å støtte gyting og oppvekst av storaure i Tinnsjø.

2. Anleggsveger og ferdsel

- Anleggsveiene har stor verdi, men også negative konsekvenser for natur og villrein.
- Det foreslås regulering av biltrafikk, særlig for bobiler og campingvogner, og vurdering av stenging for fri ferdsel.
- Det kreves utredning av tiltak for å redusere forsøpling og slitasje på naturen.

3. Kulturminner

- Det er gjort funn av steinalderboplasser. Det kreves arkeologiske undersøkelser som del av revisjonen.

4. Miljøfond

- Krav om opprettelse av et årlig miljøfond på 2 millioner kroner til Tinn kommune for å dekke kostnader knyttet til renovasjon, sanitæranlegg og tilsyn i reguleringsområdet.

5. Ny kraftutbygging

- Kommunen er kritisk til tidligere forslag om ytterligere overføringer som ville redusert restvassføring.
- Et mindre prosjekt ved Strengen vurderes som mulig, men må utredes nærmere.
- Det foreligger nå betydelige utvidelse/opprustningsplaner i Mår og Gøystvassdraget. Disse planene er lagt fram etter at planavdelingen utarbeidet sitt dokument, og er således ikke vurdert i forbindelse med en vilkårsrevisjon.

Kommunedirektørens vurdering

Planavdelings dokument – begrunnelse for vilkårsrevisjon

Fagpersoner knyttet til miljøsidene ved Avdeling plan, landbruk og miljø (PLM) i Tinn kommune har utarbeidet dokumentet som begrunner og dokumenterer kravet om revisjon av vilkårene for Mår-Gøystreguleringene. Dette er naturlig da målet med en vilkårsrevisjon er å oppdatere vilkårene i tråd med moderne miljøkrav og ny kunnskap. Det ligger etter kommunedirektørens vurdering solide faglige begrunnelser bak de krav som fagavdelingen anbefaler kommunestyret om å stille for å få åpne en vilkårsrevisjon. Spørsmålet om vilkårsrevisjon er også samordnet i regional plan for vassforvaltning der det m.a er tatt inn at miljømålene for Mår-Gøystvassdraget må heves og at dette vassdraget må få høyeste prioritet for vilkårsrevisjon. Se vedlegg 5. Klima og miljødepartementet har dessverre ikke fulgt dette opp og satt vedtaket i Vestfold og Telemark fylkeskommune til side.

Ny kraftutbygging i reguleringsområdet

Etter at Planavdelingen utarbeidet dokumentet om vilkårsrevisjon har Statkraft har presentert omfattende planer for opprustning og utvidelse av kraftanleggene i Mår-Gjøyst vassdraget.

Dette kan få konsekvenser for drift og utforming av reguleringene i framtiden og dermed hvilke konsesjonsvilkår og avbøtende tiltak som kan bli aktuelle.

Kommunedirektøren mener derfor at Tinn kommune bør stille seg positiv til en samordning av vilkårsrevisjonen for Mår-Gøystreguleringen og konsesjonssøknad fra Statkraft.

Villrein

Villrein er et sentralt tema ved en vilkårsrevisjon som det er gjort grundig rede for i planavdelingens dokument. Reguleringsområdet for Mår og Gjøyst omfatter vesentlige deler av kjerneområdet for vinterbeite på Hardangervidda. Vinterbeite er en avgrensende ressurs for villreinstammen. Det har i tidligere konsesjonsbehandlinger vært lite fokus på dette, heller ikke ved fornying av konsesjonene i 1998. Kommunedirektøren støtter derfor de foreslåtte krav om avbøtende tiltak for villreinen på Hardangervidda og innenfor reguleringsområdet for Mår-Gøyst. Dette gjelder særlig tiltak som kan bedre tilgangen på vinterbeite som restaurering av trekkveier, regulering av menneskelig ferdsel, bidrag til et villreinfond for Hardangervidda m.m.

Anleggsveier

En problemstilling som blir reist i planavdelingens dokument er bruken av anleggsveiene. Utbyggingen av Mår- og Gjøystreguleringane ble gjennomført før det hadde oppstått nevneverdig bilturisme. De siste årene har mengden av bobiler og campingvogner langs anleggsveiene økt sterkt. Foruten å forstyrre villrein fører dette til omfattende problem med forsøpling, kjøring i terrenget utenfor veiene og langvarig camping med ulemper for mange

grunneiere og til skade for allmenne interesser. Kommunedirektøren er enig i at biltrafikken på disse anleggveiene bør reguleres og at det må gjøres tiltak knyttet til bedre tilrettelegging for parkering, søppelhåndtering og sanitærforhold.

Det må likevel påpekes at stenging for fri ferdsel med motorkjøretøy, f.eks med bommer ved Kalhovd eller lengre ned mot Øvset/Steinsbøle vil ha negative konsekvenser for allmennhetens tilgjengelighet til Hardangervidda nasjonalpark, turisthyttene ved Kalhovde og Mårbu, Gvepseborgområdet m.m. Dette vil få konsekvenser for utforming, utbygging og markedsføring av Tinn kommunes reiseliv og for næringsaktørene tilknyttet dette. Dette må også vurderes i lys av at Krossobanen for tiden er stengt.

Miljøfond

Kommunedirektøren støtter kravet om et miljøfond. Det bør imidlertid vurderes om den årlige innbetaling til dette bør økes (f.eks dobles til 4 mill. kr.).

Vannleveranser

Tinn kommune tar i dag ut vatn fra Mår kraftverks undervatn. I perioder hvor Mår kraftverk ikke er i drift, forutsettes uttatt vann fra vannkilde i Måna (Vemork kraftstasjon). Uttak av vann fra Mår kraftverks undervann er hovedvannkilde til Rjukan. Denne hovedvannkilden må ha tilstrekkelig beskyttet og har god råvannskvalitet. Denne kilden skal kunne levere nok vann til å dekke det daglige behovet for drikkevann i normal driftssituasjon.

Vannforsyningen fra Mår var et tema under konsesjonsbehandlingen i 1998. OED forutsatte den gang at ØTB, Statkraft og kommunen skulle løse dette i felleskap.

Det ble ikke tatt inn noe om vannleveranser i konsesjonsvilkårene, men OED presiserte følgende når de sendte over konsesjonsdokumentene i brev til ØTB av 19. februar 1999:

«Konsesjonæren skal i samarbeid med Statkraft og Tinn kommune legge forholdene til rette ved reguleringsanleggene slik at kommunen kan få etablert de innretninger som er nødvendig for å sikre vannforsyning til Rjukan».

Vannforsyningen til Rjukan fra Mår er også et viktig spørsmål i framtiden, ikke minst i lys av de nye planene Statkraft har for opprustning og utvidelse. Se vedlegg 6.

Reguleringsmagasin og minstevannføring

Kommunedirektøren støtter at det må gjøres vurderinger av manøvrering av reguleringsmagasinene og minstevannføringer i forbindelse med en vilkårsrevisjon. Dette basert på de faglige vurderingene som er anført i Planavdelingens dokument. Her må nytten av restriksjonene vurderes mot eventuelt noe redusert kraftproduksjon.

Imidlertid vil de nye planene om opprustning og utvidelse av anleggene kunne påvirke disse vurderingene både når det gjelder reguleringsmagasinene, men også situasjonen i Tinnsjøen herunder vilkårene om minstevannføring i Tinnelva.

Vedlegg

- 1 Konsesjonenene og utbyggingene i Mårvassdraget
- 2 Saksgang for vilkårsrevisjoner
- 3 Krav om revisjon av vilkåra for reguleringskonsesjonane i Mår og Gjøyst - 26.11.24
- 4 Høring av regional vannforvaltningsplan med vilkårsrevisjonkrav 2021
- 5 Vannleveranser fra Mår kraftverk